

Suriye’de PYD Mutabakatı

Prof. Dr. Altan ÇETİN

Suriye’de gündem durmadan akıyor.

Son gelişmeler muvacehesinde ABD ile esas anlaşmazlığımız olan YPG ve Rusya ile temel ayırımımız olan Ese/ad mevzularını konuşmayalım diye P5 muhataplarımız âdeta rol paylaşmış gibi davranıyor.

ABD ve Rusya müttefik olarak “Kürt” söylemi üzerinden Suriye’de yer alan yapılanmayı muhafaza çabasındalar. Defalarca yazdığımız gibi Ermeni meselesi nasıl bir küresel proje olarak rol paylaşımlarıyla sürdüyse Suriye’deki sorun da adeta benzer şekilde yönetiliyor. Biz YPG ve Ese/ad yerine Tampon Bölge ve Adana Mutabakatını konuşur hale geldik. Elbette barışçıl ve diplomatik tüm imkânların göz önüne alınması, güç dengeleri bağlamında temkin ile davranılması önceliktir. Lakin milli güvenliğimiz açısından asıl olan arkada kalıp, fasıl ile oyalandığımızda ileride telafisi güç yapılanmaların ve sorunların oluşmasının muhtemel sonuçları gelecek adına endişe vericidir. Bu bakımdan harekât düzeyindeki kararlılığımızdan ABD’nin çekilme sürprizi, Trump’ın Kürtlere dokunmayın mahvederiz tiviti sonrası tampon bölge ve Putin’in işareti sonucu Adana Mutabakatı söylemine meyleden bir duruş sahada işleri karıştırabilir. Oyun kuramasak da bozabiliriz.

Bütün bunların sonucu olarak harekât yapma ihtimalimizi mutabakatta esasen yer almadığı düşünülen müdahaleyi sağlama imkânını konuşmak Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı operasyonunu bu mutabakata göre mi yaptık sorusunu akla getiriveriyor. Bölge ülkeleri kendi ajandalarınca bize gündemler çıkarıyorlar. Tampon Bölge ile PYD’yi korumaya çalışan ABD muhtemel bir operasyon ve süpürme harekâtı yerine bizi Suriye içinde bu yapıyla ve mahiyeti meçhul bir tampon ile oylamaya çalışırken, Ese/ad ile Türkiye’yi de jure/kalıcı-hukuki muhatap etmek isteyen Rusya kendi ajandası ve çıkarınca önümüze Adana Mutabakatı gündemini getiriyor. Böylece hem tampon bölge meselesini aşmak hem de Türkiye ile Ese/ad rejimini resmen irtibatlandırmak istiyor. Ese/ad ile görüşmek elbette dünyanın sonu değildir, lâkin bu görüşmenin kısa ve orta vadeli gelişmeler açısından taşıyacağı mana bu görüşme kadar önemlidir. Türkiye’nin bu görüşmeden geri durması stratejik bir tavır olarak görülmeli ve rejim masaya geldiğinde bu manada Suriye’nin geleceği için milli güvenliğimiz noktasında anlamlı neticeler sağlayıcı olması bakımdan önemi ve gereği düşünülmeden tek çare

görüşme ya da ne görüşmesi gibi savrulmalar ötesinde makul bir üçüncü bir yolda siyasi ve insani krizin sonlandırılmasına çalışılması gerekiyor.

Münbiç'teki kördüğüm aynı şekilde mahut PYD meselesi dışında değerlendirilmek isteniyor. Burada görülen tüm bu süreç içinde PYD meselesinde ABD-Rus ortak yapımı bir koruma niyeti içten içe seziliyor. Kendi gündemlerince Suriye'de açılımlar öneren bu güçler İsrail açısından da çok istenilen devletçik konusunda nihai netice almayı sağlayacak tüm hareketlerin önünü tıkamaya çalışıyor gibiler. Bu yolla hem çıkarlarını hem de Suriye rejimini idare edeceğini düşünen mahut güçler esasa yönelik bir diplomasi ve çözüm gündemini ortaya çıkarmaktan hâlâ uzak görünüyorlar. Mc Gurk gibilerin Türkiye'yi IŞİD'e yardım etmek gibi iddia müptezellikleri de bunun cabası. Irak'ta yaşanan tecrübe Suriye adına küresel güçler ve kuruluşların mahut geçmiş tavırları düşünüldüğünde kötümser bir manzarayı akla getiriyor. Putin'in, Rusya olarak Suriye hükümeti ile - PYD/YPG gibi adları kullanmadan- Kürt gruplar arasındaki görüşmelerin başlamasını istediklerini ifade etmesi bahsedilen endişelerin çok da spekülatif olmadığını düşündürecek mahiyet arz ediyor. İran'ın tutumu da bu yolda Putin'den çok da farklı değil.

Nihayet Suriye'de bu ülkenin geleceğini belirleyecek anayasanın mahiyeti meselesi Ese/ad ve PYD kadar önemli ve kritiktir. Bu yazım esnasında Irak modeli üzerinden ABD-Rusya'nın şimdilik muhayyel ama söylemde görülen mutabakatı müstakbel risklerin yasalaşması olur ki bu da çıkarlarımız açısından ciddi sıkıntılara yol açabilir. Suriye'nin kuzeyindeki gelişmelerin anayasal zırha bürünmesi pek çok çözümü daha zor bir hâle sokabilir.

Herkesin mutabık olduğu tek şey Suriye'nin toprak bütünlüğü ama bunun ötesinde aktörler kendince bu bütünlüğe mefhum biçtikleri için Suriye ciddi riskler ile sınırimızda kanamaya devam ederken bir PYD mutabakatının gizli ve pis kokusu burunlara gelmeye devam ediyor.